

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Compendium Rhetoricum

Norimbergae, 1699

Capvt III. De figuris generatim, ac speciatim de figuris dictionis

urn:nbn:de:bsz:31-105401

CAPVT III.

De Figuris generatim,
ac speciatim de FigurisDictionis. *germ. Wort-
Spiel.**Quid est Figura?*

Est exornatio, qua orationis habitus a vulgari & simplici consuetudine immutatur in meliorem.

Quintil. Lib. IX. Instit. Orat. Cap. I. definit, quod sit *conformatio quaedam orationis, remota a communi & primum se offerente ratione.*

Nomen *Figura* sive *Schematis* videtur desumptum esse a persona & habitu *histrionum*, qui varia orationis genera variis vestimenti generibus, quæ *Schemata* proprie dicebantur, pronuntiabant.

*Quid interest inter Tropum
& Figuram?*

In *Tropo* mutatur vocum significatio.

In

In *Figura* autem non necesse est
nativam vim verborum mutari.

*Quotuplices sunt Figurae
Rhetoricae?*

Triplices : *Aliae* sunt *Figurae* *Dictionis*, *ῥήματα τῆς λέξεως* ; *aliae* sunt *Figurae* *Sententiarum*, *ῥήματα τῆς διανοίας* ; *aliae* sunt *Figurae* *Amplificationis*, *ῥήματα τῆς ἀυξήσεως*.

De Figuris Dictionis.

Quid sunt Figurae Dictionis?

Quae in verborum conformatione vel collocatione concinna posita sunt.

Quot sunt?

Vulgo numerantur sedecim : *Anaphora*, *Epistrophe*, *Symploce* &c.

Quid est Anaphora?

Anaphora est repetitio ejusdem vocis in principio ; ut, Ad Herenn :

Scipio

ecessit
arari.
ura
ura Di-
lia sunt
alla rñg
mplifi-
nis.
nis?
ormatio-
ia postea
cim: A-
ploce &c.
a?
o ejusde
d Henr

Ἀραβία. ἀβαραγίον refero.
ἑκταγόν.
cur videtur plura in Arabiam referri.

Epistrophe. ab ἐπιστροφή revertor,
fuit ut dicitur Plinius in libro de loco am quod.

Simplex. ἀπλήρως com
plectur fuit ut dicitur Plinius in libro
de loco am quod.

Epitheta est ἀβία παράδεισος
πλάσματος.
militat ut amans et habet suam
contra cipido.

Atque crederemur militat ut amans.
fuit ut dicitur Plinius in libro de loco am quod.
fuit ut dicitur Plinius in libro de loco am quod.

Scipio
Carthago
peperit

Cum
ut, Pe
vicit,
et. ibi

Est
princip
qui fa
gimen
tum i
nense
ignose

Cum
fine se
amor
cre/ci

Scipio Numantiam sustulit : Scipio
Carthaginem deleuit : Scipio pacem
peperit : Scipio civitatem servavit.

Quid est Epistrophe?

Cum eadem vox in fine iteratur;
ut, Pænos populus Romanus iustitia
vicit, armis vicit, liberalitate vi-
cit. Ibid.

Quid est Symploce?

Est repetitio vocum earundem in
principio & fine simul; ut, Qui sunt,
qui fœdera sæpe ruperunt? Cartha-
ginenses. Qui sunt, qui crudele bel-
lum in Italia gesserunt? Carthagi-
nenses. Qui sunt, qui sibi postulant
ignosci? Carthaginenses. Ibid.

Quid est Epanalepsis?

Cum eadem vox in principio &
fine sententiæ ponitur; ut, Crescit
amor nummi, quantum ipsa pecunia
crescit.

G

Quid

Quid est Anadiplosis?

Cum eadem vox in fine præcedentis, & principio sequentis sententia iteratur; ut,

Certent & cœnis ulula: sit Tyrus Orpheus:

Orpheus in sylvis, inter delphinas Arion.

Quid est Epizeuxis?

Cum eadem vox continue iteratur in eadem sententia; ut, *O Corydon, Corydon, quæ te dementia cepit?*

Quid est Epanodos?

Est repetitio earundem vocum ordine inverso; ut, *Gratiam, qui refert, habet; & qui habet, refert.*

Quid est Ploce?

Cum una vox bis ponitur, priorè quidem loco personam, posteriorè vero qualitatem significans; ut, *Pater debet esse pater, non tyrannus; i. e. paterno animo præditus.*

Quid

polyptoton. à πολὺ πικρῶ
multum caso

Alyndeton. à βίβλῳ.
à partic. privat.
βίβλῳ ἐν
βίβλῳ
veni, vidi, vici.

Polylyndeton. à πολὺ βίβλῳ

Est
Verlo c

contrar
Augu
vi

Est fi
conjun

Tempo
tur; ut,
evast,
metus,

[Huc p
bus
tis pa
rem p
eis: a
Heren

Qu
Cum
bus copi
colit

Quid est Polypoton?

Est repetitio ejusdem vocis in diverso casu; ut, Littora littoribus contraria.

Augustin. *Vita vita mortalis, spes est vite immortalis.*

Quid est Asyndeton?

Est figura, qua plura verba sine conjunctione eodem vel Modo, vel Tempore, vel eodem Casu junguntur; ut, Cic. in Catil. Abiit, excessit, evasit, erupit. Terent. Dum atas, metus, magister prohibebant.

[Huc pertinet Dissolutio, quæ conjunctionibus verborum e medio sublatis, separatis partibus effertur, hoc modo: Gere morem parenti: pare cognatis: obsequere amicis: obtempera legibus! Vid. Lib. IV. ad Herenn.]

Quid est Polysyndeton?

Cum oratio multis conjunctionibus copulatur; ut, Me præ cæteris & colit, & observat, & diligit.

Quid est Homœoptoton?

Utrumque conat a met & den. Dignu
 Cum plura commata iisdem Casibus finiuntur; ut, *Non odio bonorum, sed inuidia premor malorum.*

Quid est Homœotelevton?

Quam Verba sunt ante. Vortum au. Sed
 Cum Verba vel alia voces, præter Nomen, simili sono in fine efferruntur; ut, *Turpiter audes facere, nequiter studes dicere.*

Quid est Paronomasia?

Utrumque conat a met & den. Dignu
 Cum dictiones significationibus diversæ syllabis aliquot inter se pulcre consonant; ut, *Non est orator, sed arator. Hoc non amantis, sed amentis est.*

Quid est Antanaclassis?

Utrumque conat a met & den. Dignu
 Cum eadem vox in diversa significatione repetitur; sic tamen, ut si mul mutetur pars orationis, vel accidens partis; ut, *Amari iucundum est, si curetur, ne quid insit amari.*

Quid

Homoeup toton, ^{Simul} a ^{quod} ^{et} ^{pluribus}
Audi ^{ita} ^{de} ^{tace} ^{si} ^{vis} ⁱⁿ ^{vi} ^{vere} ^{pax}
Annis mille jam pactis, nulla fideret
in pactis.

Mel ni ore felni corde ^{ita} ^{lati} ^{is} ⁿⁱ
in factis.

Homoeoteleoron. Quasi in loco
i ro Jesu in meū desiderō quū laty
i bi in venero quū beaty ubi posidero
paranomasia à ^{ita} ^{quod} ^{et} ^{pluribus}
denominatio.

Non in ara sed in natura
Si non habes as paves et pingu
Antanatale sic à ^{ita} ^{quod} ^{et} ^{pluribus} ^{et} ^{pluribus}
x x d d w

Hypallage: ἡ ὑπαλλήλῳ πρὸς μὴτο.
præcingit ense viator.

So sind auch die Anfangs- und die End-
wörter derjenigen Worte die
verbis exprimitur.

Est
tens;
pro,
Cic.
v
gi

D

Q

Sunt
Sed
tur.

A non
que
tot
affi

Vulg

Quid est Hypallage?

Est figura rerum ordinem invertingens; ut, *Aeneam arcēte periclis*; pro, *ab Aenea arcēte pericla!*

Cic. pro Marcello: *Gladium vagina vacuum in urbe vidimus*; pro, *vaginam gladio vacuum.*

CAPVT IV.

De Figuris Sententiarum.

Quid sunt Figura Sententiarum?

Sunt exornationes non verborum, sed eorum, quæ verbis exprimuntur.

A nonnullis *Figura Sententia* definitur, quod sit conformatio quædam, quæ totam sententiam aliquo animi motu afficit.

Quot sunt?

Vulgo numerantur duodecim:

G 3

Iter-